

**Türkiye’de Lisans Düzeyinde Eğitim Veren Sosyal Hizmet Bölümlerindeki
Akademisyen Profiline İncelenmesi**

**Examining the Profile of Academics in Social Work Departments Providing
Undergraduate Education in Turkey**

Asiye BEKARCA ŞEN¹, Çağrı ÇİLTAŞ¹, Gamze Nur CAFEROĞLU¹, Gökben KANGALGİL BALTA²,
Rana MEŞE¹

¹ Gülhane Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, Türkiye

² Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, Türkiye

Özet

Amaç: Türkiye’de lisans düzeyinde eğitim veren sosyal hizmet bölümlerindeki akademisyenlerin profilini ortaya koymaktır.

Gereç ve Yöntem: Çalışmada nicel araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Türkiye’de sosyal hizmet bölümü bulunan toplam 69 üniversite incelenmiştir. Üniversitelerin sosyal hizmet bölümünde görev yapan akademisyenler çalışmaya dahil edilmiştir. Doküman taraması yoluyla Yükseköğretim Kurulu-YÖK Akademik Arama Sistemi ve bölümlerin web akademik veri sistemi üzerinden 519 akademisyenin profil bilgilerine ulaşılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Veriler Excel programına aktarılmış ve pivot tablo kullanılarak analiz gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: En çok akademisyene sahip olan üniversite 32 akademisyen ile Hacettepe Üniversitesi, en az akademisyene sahip olan üniversite 2 akademisyen ile İstanbul Medipol Üniversitesidir. Kadın akademisyenlerin oranı %55,49, erkek akademisyenlerin oranı %44,51’dir. Akademisyenlerin 69’u Profesör Doktor, 128’i Doçent Doktor, 152’si Doktor Öğretim Üyesi, 147’si Araştırma Görevlisi, 16’sı Öğretim Görevlisi ve 7’si diğer kategorisiyle belirtilen unvanlara sahiptir. Doktor öğretim üyeleri %29,29’luk oranla akademisyenler içerisindeki en büyük grubu oluşturmuştur. Akademisyenlerin %39,50’si "Sadece Sosyal Hizmet Mezunu", %5,20’si ise "Sosyal Hizmet ve Diğer Lisans Bölümü Mezunu" kategorisinde yer almıştır.

*Yazışma Adresi: Asiye Bekarca Şen, Gülhane Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, Türkiye

E-posta adresi: asiye.bsen@gmail.com

Gönderim Tarihi: 7 Haziran 2024 Kabul Tarihi: 12 Aralık 2024

Yazar sırasına göre ORCID:0000-0001-9101-9521; 0000-0001-5622-2671; 0000-0002-8518-3381; 0000-0003-3396-8774; 0000-0002-6548-2093

Toplamda, sosyal hizmet mezunları (Sadece Sosyal Hizmet ve Sosyal Hizmet + Diğer Lisans Bölümü) tüm akademisyenlerin %44,70’ini oluşturmuştur. Akademisyenlerin lisansüstü eğitimlerinde en büyük orana (%47,1) sahip anabilim dalı “Sosyal Hizmet – Sosyal Hizmet Politikaları ve Uygulamaları”dır. Alanda yüksek lisans kapsamında gerçekleştirilen tez çalışmalarında çocuk-genç (%15,57) ve kadın (%12,57) konuları diğerlerine göre daha büyük paya sahiptir. Doktora tez çalışmalarında diğer (%17,38) kategorisinin en çok paya sahip olduğu, onu kadın (%10,45), çocuk-gençlik (%10,45), engellilik, ruh sağlığı (%9,63) ve tıbbi sosyal hizmet (%9,63) alanlarının takip ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç: Bugün sosyal hizmet eğitimi Türkiye’nin her bölgesinde birçok üniversitede verilmekte ve akademisyenlerinin profili çeşitlilik göstermektedir. Bu profili ortaya koymak, alanda sosyal hizmet eğitimine ilişkin güncel tartışmaları kanıtlarla desteklemek açısından önemli olmuştur.

Anahtar kelimeler: sosyal hizmet, sosyal hizmet eğitimi, akademisyen, akademisyen profili.

Abstract:

Objective: To reveal the profile of academicians in undergraduate Social Work Departments in Turkey.

Material and Method: Quantitative research method was used in the study. A total of 69 universities with social work departments in Turkey. Academicians working in social work departments of universities were included in the study. Profile information of 519 academicians was accessed through the document scanning via the YÖK Academic Search System and the web academic data system of the departments. Content analysis of the data was performed using Excel program and pivot tables.

Results: The university with the most academicians is Hacettepe University with 32 academicians, and the university with the least academicians is Istanbul Medipol University with 2 academicians. While 55,49% of academicians are women, 44,51% are men. 69 of the academicians have the titles specified in the category of Professor Doctor, 128 Associate Professor, 152 Doctor Lecturer, 147 Research Assistant, 16 Lecturer and 7 other categories. Doctor lecturers constituted the largest group among academicians with a rate of 29,29%. 39,50% of the academicians were "Only Social Work Graduates" and 5,20% were in the "Social Work and Other Undergraduate Department Graduates" category. In total, social work graduates constituted 44,70% of all academics. The department with the largest percentage (47,1%) in postgraduate

education of academicians is "Social Work-Social Work Policies and Practices". In the thesis studies carried out within the scope of master's degree in the field, child-adolescent (15,57%) and women (12,57%) subjects have a larger share than others. In doctoral thesis studies, the category of other (17,38%) has the highest share, followed by the fields of women (10,45%), children-youth (10,45%), disability, mental health (9,63%) and medical social work (9,63%).

Conclusion: Today, social work education is provided in many universities in every region of Turkey and the profile of academics is very diverse. It is important to reveal this profile in order to support current discussions on social work education in the field with evidence.

Key words: social work, social work education, academicians, academicians profile.

© 2024 Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi. Tüm Hakları Saklıdır.

1. Giriş

Sosyal hizmet uzmanları; engelliler, yaşlılar, madde bağımlıları, şiddet mağdurları, yoksullar başta olmak üzere toplumun geneline göre dışarıda kalmış veya desteklenmeye en çok ihtiyacı olan kesimi ile çalışan meslek elemanlarıdır. Bu mesleği icra eden meslek elemanları birey, grup, aile, toplum gibi mikro, mezo ve makro olmak üzere her düzeyde müracaatçı grubu için uygulamalar geliştirmektedir. Sosyal hizmet uzmanları, sosyal hizmet eğitimi kapsamında üniversitelerin sosyal hizmet bölümleri bünyesinde yetiştirilmektedir. Sosyal hizmet bölümleri, öğrencileri gelecek uygulamalara hazırlamada temel bir rol oynamaktadır. Bu, onlara sosyal hizmet alanında teorik bilgiyi, pratik becerileri, etik temeli ve sosyal adalete bağlılığı birleştiren kapsamlı bir eğitim sağlayarak gerçekleştirilmektedir (Thompson, 2020). Sosyal hizmet eğitimi, içinde yaşadığı toplumu iyi analiz edebilen, ihtiyaçları doğru bir şekilde tespit edebilen ve bu ihtiyaçların karşılanması için kaynakları harekete geçirebilen, mesleki rol ve sorumluluklarını etkin bir biçimde yerine getirebilen uzmanların yetişmesini hedefleyen eğitim-öğretim faaliyetlerini içermektedir (Yılmaz, Koçak ve İçağasıoğlu Çoban, 2022).

Türkiye'de sosyal hizmet eğitimi 1961 yılında Sosyal Hizmet Akademisinin kurulması ile başlamıştır. 1982 yılında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Meslek Yüksekokulu olarak eğitim vermiş ve 2002 yılında Başkent Üniversitesinde sosyal hizmet bölümünün açılması ile devam etmiştir. 2006 yılı bu noktada önemli bir dönüm noktası olmuş, aynı anda Selçuk Üniversitesi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sakarya

Üniversitesi ve Süleyman Demirel Üniversitelerinde sosyal hizmet bölümlerinin açılmasıyla yaygınlaşmaya başlamıştır. Aynı yıl Hacettepe Üniversitesine bağlı Sosyal Hizmetler Yüksekokulu İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi bünyesinde bölüm olarak yeniden yapılandırılmıştır. Eğitimin niteliği açısından önemli bir kırılma da sosyal hizmet açık öğretim bölümlerinin 2011 yılında Atatürk Üniversitesi ve 2015 yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakülteleri bünyesinde açılmasıyla yaşanmıştır (Alptekin ve Türkeri, 2023). Sonuç olarak günümüzde 53 devlet, 14 vakıf ve 2 Kıbrıs üniversitesi olmak üzere toplam 69 üniversitede sosyal hizmet eğitimi verilmektedir (Yükseköğretim Kurulu [YÖK], 2024).

Sosyal Hizmet eğitiminde 2006 yılında başlayan dönüşüm ile son 18 yıllık süreçte hızlı bir yayılma ve genişleme süreci yaşanmıştır. Türkiye’de sosyal hizmet alanında yetişmiş sosyal hizmet uzmanı ihtiyacını karşılamaya yönelik bir çözüm olmakla birlikte hızlı yaygınlaşması, aynı ölçüde sosyal hizmet ihtisasına sahip akademisyen ihtiyacının da hızla artmasına neden olmuştur. 50 yıllık bir geçmişi olan sosyal hizmet bölümünün tek bir üniversite bünyesinde eğitim vermesi sonucu yetişmiş akademisyen sayısının az olması ve bu yaygınlaşmanın akademik altyapısının olmadan yapılmasının dezavantajları da kaçınılmaz olmuştur. Sonuç olarak yeni açılan bölümler, özellikle ilk yıllarda sosyal hizmet lisans veya bu alanda lisansüstü eğitimi olmayan akademisyenler tarafından açılan bölümler olmasına ya da sosyal hizmet ihtisası olan akademisyen sayısının bölüm akademisyenlerinin sayısının yarısından çok daha az olmasına neden olmuştur (Alptekin, Topuz ve Zengin, 2017). Nitekim sosyal hizmet eğitiminde karşılaşılan sorunların analizini ortaya koymak ve eğitimin niteliğini artırmak amacıyla 2016 - 2021 yılları arasında gerçekleştirilen “Sosyal Hizmet Eğitiminin Niteliğini Geliştirme Çalışmaları”nın sonuçları; sosyal hizmet disiplinde yetişmiş öğretim elemanı kadrosu eksikliğine, sosyal hizmet eğitiminde nitelikli insan gücü ihtiyacına, sosyal hizmet eğitiminde nitelikli öğretim elemanı yetiştirilmesine ve istihdamına acil olarak ihtiyaç bulunduğu vurgu yapmaktadır (Alptekin, 2024). Yine aynı çalışmada (Alptekin, 2024), sosyal hizmet bölümlerinin anabilim dalı yapılanmasından önce “1) Elimizdeki akademisyen profili nedir? 2) Nasıl bir akademisyen profiline ulaşılmak istenmektedir?” kritik sorularının yanıtlanması gerektiği ve halihazırda üniversitelerde bulunan sosyal hizmet akademisyenlerinin profiline ilişkin bir çalışmanın yapılması gerektiği de vurgulanmıştır. Sosyal hizmet eğitimine ve eğitimsicilerine ilişkin bu tespitler, bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturmuştur. Buradan yola çıkılarak planlanan bu araştırmanın amacı; Türkiye’de lisans düzeyinde eğitim veren sosyal hizmet bölümlerindeki akademisyenlerin profilini ortaya koymaktır. Bu amacı gerçekleştirmek; sosyal

hizmet eğitiminin önemli boyutlarından birine dair bir resim elde etmek, alanda konuyla ilgili mevcut tartışmalara ışık tutmak ve geliştirilmesi gereken noktalara ilişkin öneriler sunmak açısından önemlidir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda araştırmada şu soruların cevabı aranmıştır:

1. Türkiye'de lisans düzeyinde eğitim veren sosyal hizmet bölümlerindeki akademisyenlerin yükseköğretim kurumlarındaki dağılımı nasıldır?
2. Türkiye'de lisans düzeyinde eğitim veren sosyal hizmet bölümlerindeki akademisyenlerin unvan sayılarına göre dağılımı nasıldır?
3. Türkiye'de lisans düzeyinde eğitim veren sosyal hizmet bölümlerindeki akademisyenlerin lisans, yüksek lisans ve doktora bilgilerine göre dağılımı nasıldır?
4. Türkiye'de lisans düzeyinde eğitim veren sosyal hizmet bölümlerindeki akademisyenlerin yüksek lisans ve doktora tezlerinin konularına göre dağılımı nasıldır?

2. Gereç ve Yöntem

Türkiye'de lisans düzeyinde eğitim veren sosyal hizmet bölümlerindeki akademisyenlerin profilini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada nicel araştırma yöntemi kapsamında tarama modelinden ve bu modelin tekli tarama yönteminden yararlanılmıştır. Genel tarama modelleri, evren hakkında genel bir yargıya varmak için evrenin tümü veya örneklem üzerinden yapılan çalışmalardır. Bu süreçte görüşlerin ve özelliklerin neden kaynaklandığından çok örnekleme veya evrendeki dağılımına odaklanmaktadır (Fraenkel ve Wallen, 2006).

Türkiye'de sosyal hizmet bölümü bulunan 53 devlet, 14 vakıf ve 2 Kıbrıs üniversitesi olmak üzere toplam 69 üniversite incelenmiştir. Bu çalışmaya bu üniversitelerin sosyal hizmet bölümünde görev yapan akademik personeller (profesör, doçent, doktor, öğretim görevlisi ve araştırma görevlisi) dahil edilmiştir. Çalışma kapsamında veriler doküman taraması yoluyla Yükseköğretim Kurulu-YÖK Akademik Arama Sistemi ve ilgili bölümlerin web akademik veri sistemi üzerinden elde edilmiştir. İlgili sistemler üzerinden 519 akademisyenin profil bilgilerine ulaşılmıştır.

Verilerin kategorik analizi için sınıflandırma ilgili sistem üzerinde belirtilen cinsiyet, unvan, lisans eğitimi, yüksek lisans eğitimi, doktora eğitimi, yüksek lisans tez konusu, doktora tez konusu alanları esas alınarak hazırlanmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışma kapsamında elde edilen veriler önceden oluşturulan tanımlayıcı bilgiler (cinsiyet, unvan, lisans eğitimi, yüksek lisans eğitimi, doktora eğitimi, yüksek lisans tez konusu, doktora tez konusu) doğrultusunda içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi metinlerden ya da diğer anlamlı içeriklerden kullanım bağlamlarına, tekrarlanabilir ve geçerli çıkarımlar yapmak için kullanılan araştırma tekniğidir. İçerik analizinin nicel veya nitel olduğuna dair literatürde bir tartışma mevcut olmakla birlikte ilişkili kategorilerin özel tekrarlarını belirlemek için yapılan içerik analizinin nicel analiz için uygun olduğu görülmektedir (Berg ve Lune, 2015).

Elde edilen veriler Excel programına aktarılmış ve özet tablolar (pivot tablo) kullanılarak analiz gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucunda elde edilen kategoriler için frekans ve yüzde gibi istatistiksel teknikler kullanılarak veriler görselleştirilmiştir. Elde edilen veriler Haziran 2024 dönemine ait belirtilen kaynaklardan ulaşılan güncel verilerdir.

3. Bulgular

Araştırma verilerine göre ülkemizde 53’ü devlet üniversitesi, 14’ü vakıf üniversitesi ve 2’si Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde bulunan üniversiteler olmak üzere toplam 69 üniversitede sosyal hizmet lisans eğitimi verilmektedir. Bu üniversitelerde yer alan akademisyenlerin profillerinin incelendiği araştırmada 519 akademisyenin bilgilerine ulaşılmıştır.

Tablo 1’e göre en çok sosyal hizmet akademisyenine sahip olan üniversite 32 akademisyen ile Hacettepe Üniversitesi iken en az akademisyene sahip olan üniversite 2 akademisyen ile İstanbul Medipol Üniversitesidir. Ankara Üniversitesinin 17 akademisyene, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa’nın 15 akademisyene ve Uluslararası Kıbrıs Üniversitesinin 15 akademisyene sahip olduğu görülmekle birlikte 3 akademisyenle hizmet veren toplam 8 üniversite bulunmaktadır. Türkiye’de lisans düzeyindeki sosyal hizmet bölümlerinde en fazla ve en az akademisyene sahip üniversiteler çıkarıldığında bir üniversiteye ortalama 7 akademisyen düşmektedir.

Tablo 1. Üniversitelere Göre Dağılım

Sosyal Hizmet Lisans Bölümü Bulunan Üniversite Adı	Akademisyen Sayısı
Afyon Kocatepe Üniversitesi	7
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	4
Akdeniz Üniversitesi	5
Anadolu Üniversitesi	11
Anadolu Üniversitesi/Açıköğretim Fakültesi	3
Ankara Üniversitesi	17
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	11
Atatürk Üniversitesi	5
Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi	9
Bartın Üniversitesi	7
Başkent Üniversitesi	10
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	7
Bingöl Üniversitesi	10
Bitlis Eren Üniversitesi	7
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	7
Çankırı Karatekin Üniversitesi	3
Düzce Üniversitesi	6
Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi	7
Fırat Üniversitesi	9
Gazi Üniversitesi	8
Gümüşhane Üniversitesi	7
Hacettepe Üniversitesi	32
Hitit Üniversitesi	3
Iğdır Üniversitesi	4
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi	5
İstanbul Arel Üniversitesi	5
İstanbul Aydın Üniversitesi	7
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa	15
İstanbul Esenyurt Üniversitesi	6
İstanbul Gelişim Üniversitesi	11
İstanbul Kent Üniversitesi	5
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	9
İstanbul Medipol Üniversitesi	2
İstanbul Nişantaşı Üniversitesi	7

Tablo 1. Üniversitelere Göre Dağılım (Devam)

Sosyal Hizmet Lisans Bölümü Bulunan Üniversite Adı	Akademisyen Sayısı
İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi	8
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	6
Kafkas Üniversitesi	5
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi	4
Karabük Üniversitesi	10
Kırıkkale Üniversitesi	7
Kırklareli Üniversitesi	4
Kocaeli Üniversitesi	9
Kto Karatay Üniversitesi	7
Kütahya Üniversitesi	4
Malatya Turgut Özal Üniversitesi	3
Maltepe Üniversitesi	6
Manisa Celal Bayar Üniversitesi	11
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	5
Munzur Üniversitesi	5
Muş Alparslan Üniversitesi	3
Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	7
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	11
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	5
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	7
Sağlık Bilimleri Üniversitesi (Gülhane)	6
Sağlık Bilimleri Üniversitesi (Hamidiye)	10
Sakarya Üniversitesi	11
Selçuk Üniversitesi	8
Selçuk Üniversitesi/Beyşehir Ali Akkanat Uyg. Bilimler	3
Yüksekokulu	
Siirt Üniversitesi	4
Sinop Üniversitesi	5
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi	8
Süleyman Demirel Üniversitesi	7
Şırnak Üniversitesi	7
Tarsus Üniversitesi	6
Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi	15
Uşak Üniversitesi	3

Tablo 1. Üniversitelere Göre Dağılım (Devam)

Sosyal Hizmet Lisans Bölümü Bulunan Üniversite Adı	Akademisyen Sayısı
Üsküdar Üniversitesi	7
Yakın Doğu Üniversitesi	3
Yalova Üniversitesi	13
Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	5
Toplam	519

Tablo 2'ye göre akademisyenlerin cinsiyet dağılımı incelendiğinde kadın akademisyenlerin sayısının erkek akademisyenlerden daha fazla olduğu görülmektedir. Kadın akademisyenlerin oranı %55,49 iken erkek akademisyenlerin oranı %44,51'dir.

Tablo 2. Cinsiyete Göre Dağılım

Cinsiyet	N	%
Erkek	231	44.51
Kadın	288	55.49
Toplam	519	100

Tablo 3'e göre akademisyenlerin unvanlara göre dağılımına bakıldığında 69 Profesör Doktor, 128 Doçent Doktor, 152 Doktor Öğretim Üyesi, 147 Araştırma Görevlisi, 16 Öğretim Görevlisi ve 7 diğer kategorisi ile belirtilen uzman vb. unvanına sahip sosyal hizmet akademisyeni olduğu görülmektedir. Araştırma görevlileri %28,32'lik oranla genç akademisyenlerin ve doktora eğitimi alan öğrencilerin önemli bir grubunu, doktor öğretim üyeleri %29,29'luk oranla akademisyenler içerisindeki en büyük grubu oluşturmaktadır.

Tablo 3. Unvanlara Göre Dağılım

Unvan	n	%
Doktor Öğretim Üyesi	152	29,29
Araştırma Görevlisi	147	28,32
Doçent Doktor	128	24,66
Profesör Doktor	69	13,29
Öğretim Görevlisi	16	3,08
Diğer	7	1,35
Toplam	519	100,00

Tablo 4'e göre akademisyenlerin %39,50'si "Sadece Sosyal Hizmet Mezunu" olup, %5,20'si ise "Sosyal Hizmet ve Diğer Lisans Bölüm Mezunu" kategorisinde yer almaktadır. Toplam da sosyal hizmet lisans mezunları (sadece sosyal hizmet ve sosyal hizmet + diğer lisans bölümü) tüm akademisyenlerin %44,70'ini oluşturmaktadır. Ayrıca sosyal hizmet bölümlerinde ilköğretim matematik öğretmenliği, beden eğitimi öğretmenliği, kimya öğretmenliği, pazarlama ve reklamcılık (ön lisans), yabancı diller eğitimi, maliye, felsefe bölümü ve öğretmenliği, hemşirelik, dil ve konuşma terapisi, ilahiyat, tarih bölümü, halkla ilişkiler ve tanıtım bölümü, uluslararası ticaret ve finansman bölümü, sağlık memurluğu gibi birçok farklı lisans bölümü mezunu akademisyen tablodaki diğer, öğretmenlik vb. kategorilerinin altında yer almaktadır. Sosyal hizmet lisans mezunu dışındaki akademik personellerinin hem sayısının fazla olması hem de bölüm farklılıklarının çok çeşitli olması tablolandırmaya uygun olmadığı için kategoriler altında toplanmıştır. Aynı verilere göre bu akademisyenlerin büyük bir çoğunluğu hem yüksek lisans hem de doktora eğitimini yine kendi lisans alanlarında ya da sosyal hizmet programlarının dışında farklı bir alanda tamamladıkları tespit edilmiştir. Araştırma verilerinin herkese açık veri tabanlarından ulaşılması, spesifik olarak bireyleri işaret etmesi ve gizliliğin korunması için bu bilgilere araştırma kapsamında oluşturulan tablolar yerine açıklama olarak yer verilmiştir.

Tablo 4. Lisans Eğitime Göre Dağılım

Mezun Olduğu Lisans Bölümü	n	%
Sadece Sosyal Hizmet Mezunu	205	39,50
Sosyoloji	75	14,45
Diğer	59	11,37
Sosyal Hizmet ve Diğer Lisans Bölüm Mezunu	27	5,20
İşletme-İktisat	24	4,62
Psikoloji-PDR	23	4,43
Eğitim Bilimleri (Temel-Yabancı Dil vb.)	22	4,24
Bilgi Bulunamadı	18	3,47
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	16	3,08
Kamu Yönetimi/Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	14	2,70
Felsefe	10	1,93
Sosyoloji ve Diğer Lisans Bölüm Mezunu	9	1,73
Aile ve Tüketici Bilimleri	6	1,16
Öğretmenlik (Matematik-Beden-Sosyal Bilgiler vb.)	6	1,16
Ev İdaresi-Ev Ekonomisi	5	0,96
Toplam	519	100

Tablo 5'e göre 482 akademisyen yüksek lisans mezunu iken 5 akademisyen yüksek lisans eğitime devam etmektedir. Bütünleşik Doktora kapsamında yüksek lisans tezi yazmayan akademisyen sayısının 23 olduğu belirlenmiştir. Toplam 495 akademisyenin yüksek lisans anabilim dalı programı bilgisine ulaşılırken 24 akademisyenin bilgisine ulaşılamamıştır. Aynı tabloya göre 376 akademisyenin doktora mezunu olduğu, 102 akademisyen ise doktora eğitime devam etmekte olduğu saptanmıştır. Toplam 465 akademisyenin doktora anabilim dalı programı bilgisine ulaşılırken 54 akademisyenin bilgisine ulaşılamamıştır.

Tablo 5. Yüksek Lisans ve Doktora Ana Bilim Dalına Göre Dağılım

Anabilim Dalı Programı	Yüksek Lisans		Doktora	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Sosyal Hizmet - Sosyal Hizmet Politikaları ve Uygulamaları	233	47,1	252	54,19
Sosyoloji ve İlgili Alanlar (Genel Sosyoloji ve Metodoloji-Kurumlar Sosyoloji vb)	72	14,5	66	14,19
Psikoloji-PDR	26	5,3	18	3,87
Eğitim Bilimleri ve İlgili Alanlar (Özel Eğitim, Ölçme ve Değerlendirme vb)	18	3,6	15	3,23
İşletme-İktisat-Bankacılık	16	3,2	9	1,94
Kamu Yönetimi-Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	16	3,2	9	1,94
Felsefe ve Din Bilimleri (Tasavvuf-Tefsir-Temel İslam)	14	2,8	14	3,01
Diğer (Beslenme, Bilim ve Teknoloji Politikaları, Biyoloji, Çocuk Gelişimi ve Ev Ekonomisi, Dil ve Konuşma Terapisi, Gazetecilik, Halkla İlişkiler ve Tanıtım, İngiliz Kültür Çalışmaları, İnsan İlişkileri, İletişim Sanatları, İstatistik, İş Sağlığı, Kent ve Çevre Bilimleri, Madde Bağımlılığı, Organizasyon ve İşletme Politikaları, Sivil Havacılık, Spor Yöneticiliği ve Turizm)	13	2,6	9	1,94
Sağlık Bilimleri ve İlgili Alanlar (Halk Sağlığı-Sağlık Kurumları Yönetimi/İşletmeciliği)	12	2,4	7	1,51
Aile ve Tüketici Bilimleri- Ev Ekonomisi-İş İdaresi	11	2,2	11	2,37
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	10	2,0	19	4,09
Kadın Çalışmaları-İnsan Hakları	9	1,8	3	0,65
Sosyal Bilimler-Sosyal Yapı	9	1,8	9	1,94
Din Sosyolojisi	8	1,6	6	1,29
Sosyal Politika	6	1,2	6	1,29
Aile Danışmanlığı ve Eğitimi	5	1,0	*	*
Tarih ve İlgili Alanlar	4	0,8	2	0,43
Uluslararası İlişkiler	3	0,6	*	*
Antropoloji	*	*	3	0,65
Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi	*	*	3	0,65

Tablo 5. Yüksek Lisans ve Doktora Ana Bilim Dalına Göre Dağılım (Devam)

Anabilim Dalı Programı	Yüksek Lisans		Doktora	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Adli Tıp	2	0,4	1	0,22
İstatistik	2	0,4	*	*
Radyo, Televizyon ve Sinema	2	0,4	1	0,22
Tıp	2	0,4	*	*
Yönetim ve Organizasyon	2	0,4	2	0,43
Bilgi Bulunan Toplam	495	100,0	465	100,00
Bilgi Bulunamadı (doktora yapmayan, yüksek lisans ABD bilinmeyen yada sadece okul adı yazılan vb)	24	*	54	*

Akademisyenlerin yüksek lisans ve doktora anabilim dalı dağılımını incelendiğinde çok geniş bir yelpazeye dağıldığı görülmektedir. Akademisyenlerin lisansüstü eğitimlerinde en büyük sayı (233) ve oran (%47,1) “Sosyal Hizmet – Sosyal Hizmet Politikaları ve Uygulamaları” anabilim dalına aitken en düşük sayı (2) ve oran (%0,2) “Adli Tıp” ve “Radyo, Televizyon, Sinema” anabilim dallarına aittir. Sosyal hizmetlerin ardından hem yüksek lisans hem de doktora sırasıyla “Sosyoloji ve İlgili Alanlar” ve “Psikoloji-PDR” gelmektedir. Akademisyenlerin lisansüstü eğitimlerinin anabilim dağılımına bakıldığında yüksek lisans ve doktora programlarının benzer özellikler taşıdığı söylenebilir. Ayrıca “Sosyal Hizmet-Sosyal Hizmet Politikaları ve Uygulamaları” anabilim dalı yüksek lisans düzeyinde %47,1 ile %50'nin altında kalırken, doktora düzeyinde %54,19'luk oranla biraz da olsa %50'nin üstüne çıkmıştır.

Tablo 6'ya göre sosyal hizmet alanında yazılan tezlerin aile, yaşlı, çocuk-genç, kadın, engellilik gibi temel konuların yanı sıra çalışma hayatı, eğitim, dini konular ve sağlık-tıbbi sosyal hizmet vb. geniş bir yelpazeye yayıldığı görülmektedir. Yüksek lisans kapsamında gerçekleştirilen araştırmalarda akademisyenlerin özellikle çocuk-genç (%15,57) ve kadın (%12,57) konuları diğerlerine göre daha çok çalışılırken bağımlılık ve mülteci/göç gibi konuların daha az tercih edildiği tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında toplam 436 akademisyenin yüksek lisans tez konuları hakkında bilgiye ulaşılmıştır.

Tablo 6. Yüksek Lisans Tez Konusuna Göre Dağılım

Tez Konusu	n	%
Aile	41	12,27
Bağımlılık	4	1,20
Çalışma Hayatı ve Ekonomi	20	5,99
Çocuk-Genç	52	15,57
Diğer	67	20,06
Din-İlahiyat	17	5,09
Eğitim	14	4,18
Engellilik	25	7,49
Farklı Eğitim Düzeyindeki Öğrenciler	30	8,97
Felsefe-Etik	8	2,39
Kadın	42	12,57
Kurum Bakımı-Koruma Altına Alınma	9	2,69
Mülteci ve Göç	6	1,79
Sağlık-Tıbbi Sosyal Hizmet	37	11,07
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	11	3,29
Sosyal Hizmet Mesleği ve Uzmanları	24	7,18
Yasal Düzenlemeler ve Suçluluk	5	1,49
Yaşlılık	11	3,29
Yoksulluk ve Sosyal Yardım	13	3,89
Toplam	436	100

Tablo 7. Doktora Tez Konusuna Göre Dağılım

Tez Konusu	n	%
Aile	17	4,55
Bağımlılık	8	2,14
Çalışma Yaşamı, İşsizlik ve Ekonomi	21	5,62
Çocuk-Genç	39	10,45
Diğer (Sosyal ve Beşeri Bilimler, Eğitim vb.)	65	17,38
Din-İlahiyat	23	6,15
Engellilik, Ruh Sağlığı ve Tıbbi Sosyal Hizmet	36	9,63
Farklı Eğitim Düzeyindeki Öğrenciler	22	5,88
Göç, Mülteci, Sosyal İçerme ve Entegrasyon	28	7,49
Kadın	39	10,45
Politika, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	11	2,94
Sağlık	16	4,28
Sosyal Hizmet Mesleği, Uzmanları ve Kuramları	17	4,55
Yaşlılık	10	2,68
Yerel Yönetim-Kentleşme	7	1,87
Yoksulluk, Evsizlik ve Sosyal Yardım	15	4,01
Genel Toplam	374	100

Tablo 7'ye göre sosyal hizmet akademisyenlerinin doktora tez konuları incelendiğinde; diğer (sosyal ve beşeri bilimler, eğitim vb. [%17,38]) kategorisinin en çok paya sahip olduğu, onu kadın (%10,45) ve çocuk- gençlik (%10,45), engellilik, ruh sağlığı (%9,63) ve tıbbi sosyal hizmet (%9,63) alanının takip ettiği görülmektedir. Toplam 374 akademisyenin doktora tez konuları hakkında bilgiye ulaşılmıştır.

4. Tartışma

Türkiye'de lisans düzeyinde eğitim veren sosyal hizmet bölümlerindeki akademisyenlerin profilini ortaya koymaya yönelik tanımlayıcı bir çalışma yapılmıştır. Bu kapsamda bölüm sayısı, akademisyen sayısı, akademisyenlerin cinsiyeti, unvanları, lisans mezuniyetleri, yüksek lisans/doktora mezuniyetleri, yüksek lisans/doktora tez konuları dağılımlarına ilişkin sonuçlara ulaşılmıştır. Türkiye'de sosyal hizmet lisans bölümlerinde görev yapan akademisyenlerin profilini ortaya koymaya yönelik ilk çalışmadır. Hızla yayılan ve akademisyen istihdam eden üniversiteler ve politikacılar (karar alıcılar) için önemli bir tanımlayıcı

kaynaktır. Çünkü bu veriler aynı zamanda akademisyen istihdamında kriterleri ve koşulları belirleyen politikacıların sosyal hizmet mesleğine ve sosyal hizmet kurumlarına yönelik bakış açısının da bir göstergesidir. Edwards ve Parkinson da (2024) çalışmalarında politikacıların bakış açısının sosyal hizmet kurumlarının ve mesleğinin geleceğini doğrudan etkilediğine değinmişlerdir.

Araştırma sonuçlarına göre Türkiye’de 53 devlet, 14 vakıf ve 2 Kıbrıs üniversitesi olmak üzere toplam 69 üniversitede sosyal hizmet eğitimi verilmektedir. Bu sayı ulusal standart sosyal hizmet eğitiminin sağlanması ve niteliği noktasında düşündürücü olarak değerlendirilmektedir. Sosyal hizmet eğitimi konusunda alandaki mevcut tartışmalardan ilki sosyal hizmet bölümlerinin kontrolsüz artışına ilişkindir. Alptekin’in (2024) çalışmasında bu durum; “Son yıllarda sosyal hizmet bölüm ve eğitim programı sayısının çoğalması memnuniyetle karşılanmakla birlikte, alt yapılarının yeterince hazırlanmadan açılmış olması nitelikli bir eğitimin gerçekleşmesi bakımından çeşitli sıkıntılara neden olabileceği endişesini de beraberinde getirmektedir.” şeklinde özetlenmiştir. Aktan (2024) tarafından Türkiye’de sosyal hizmet eğitimine ilişkin gerçekleştirilen yakın zamanlı çalışmada araştırmamanın katılımcılarından bir öğrenci, sosyal hizmet eğitimi veren üniversitelerin sayısının fazla olmasının eğitimin kalitesi ve öğrenciler arasındaki seçicilik açısından olumsuz etki yarattığını vurgularken; katılımcılardan bir akademisyen kontrolsüz büyümenin bir sonucu olarak niteliksel artışın niceliksel artışla bağdaşmadığına dikkat çekmiştir.

Türkiye’de lisans düzeyindeki sosyal hizmet bölümleri incelendiğinde cinsiyet açısından kadın akademisyenler daha fazla olmakla birlikte kadın ve erkek akademisyen sayısının birbirine yakın ve dengeli olduğu söylenebilir. Nitekim Sosyal Hizmet Eğitimi ve Öğretimi için Küresel Standartlar (Global Standards for Social Work Education and Training); personel alımları ve atamasında cinsiyet, etnik köken gibi eşitlik temelli politikaların veya tercihlerin yapılmasını açıkça vurgulamıştır (International Federation of Social Workers [IFSW], 2020).

Bulgular değerlendirildiğinde sosyal hizmet bölümlerinde akademisyen sayısı açısından büyük farklar bulunmaktadır. Türkiye’de lisans düzeyindeki sosyal hizmet bölümlerinde 22 üniversite ortalama ve üzerinde iken 47 üniversite ortalamanın altında personele sahiptir. Ortalamanın altında kalan üniversite sayısı ortalamanın üstünde kalan üniversite sayısının iki katından fazladır. Bu durumun akademik personelin iş yükü ve verdiği derslerin niteliği üzerinde doğrudan etkiye sahip olduğu değerlendirilmektedir.

Akademisyenler unvanlarına göre değerlendirildiğinde araştırma görevlileri ve doktor öğretim üyelerinin, sosyal hizmet akademik kadrosunun belirgin bir bölümünü oluşturduğu görülmektedir. Sosyal hizmet alanında eğitim veren bölümlerin son 10 yılda hızlı bir şekilde artış gösterdiği göz önünde bulundurulduğunda araştırma görevlileri ve doktor öğretim üyelerinin yoğunluğu anlaşılır olmaktadır. Aynı zamanda bu yoğunluk sosyal hizmet akademik kadrosunun genç ve dinamik bir yapıya sahip olduğu şeklinde de yorumlanabilir. Aktan'ın (2024) çalışmasında araştırmanın akademisyen katılımcılarından biri, genç akademisyenlerin sayısının artmasını ve genç akademisyenlerin daha üretken olmaları nedeniyle literatüre önemli katkılar sunmalarını Türkiye'de sosyal hizmet eğitiminin güçlü yönlerinden biri olarak değerlendirmiştir.

Lisans eğitimlerine göre "Sadece Sosyal Hizmet Mezunu" olan akademisyenler %39,50 gibi oldukça düşük bir orana sahiptir. Bu oran, "Sosyal Hizmet + Diğer Lisans Mezunu" akademisyenlerin sayısının da dahil edilmesine rağmen %45'i dahi geçmemektedir. Sonuç olarak sosyal hizmet lisans eğitimi almamış akademisyen sayısı sosyal hizmet bölümlerinde %50'den fazladır.

Alan dışı akademisyenlerin lisans eğitimi beden eğitimi öğretmenliğinden kimya öğretmenliğine veya pazarcılık ve reklamcılık bölümlerine kadar çok farklı ve sınıflandırmanın zor olduğu bir dağılıma sahiptir. Bu sonuçlarla uyumlu şekilde Alptekin vd. (2017) çalışmasında da sosyal hizmet eğitimi almamış öğretim elemanlarının sosyoloji, aile ve tüketici bilimleri, ilahiyat gibi bölümlerden mezunu oldukları vurgulanmıştır. Bu çalışmada alan dışı akademisyenlerin büyük bir çoğunluğunun hem yüksek lisans hem de doktora eğitimlerini kendi lisans alanında veya sosyal hizmet dışında bir alanda tamamladıkları da görülmektedir. Benzer şekilde, Alptekin vd. (2017) çalışmasında Türkiye'deki sosyal hizmet bölümlerinde ders veren öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun sosyal hizmet eğitimi almadığı, sosyal hizmet dersleri veren öğretim elemanlarının üçte ikisinden fazlasının (n:121) sosyal hizmet lisans, yüksek lisans veya doktora derecesine sahip olmadığı; buna karşın, bu derecelere sahip olanların sayısının üçte birden az olduğu (n:52) belirtilmiştir. Uluslararası literatürde de hiç sosyal hizmet eğitimi almamış, sadece lisans veya yüksek lisans derecesinde sosyal hizmet eğitimi almış akademisyenlerin bulunduğuna dair çalışmalara (Xu, Yuan, Cheung ve Huang, 2021) rastlanmaktadır. Oysaki Sosyal Hizmet Eğitimi ve Öğretimi için Küresel Standartları'na göre sosyal hizmet modüllerinin veya derslerinin, her ülkedeki mesleğin statüsüne uygun olarak "Sosyal Hizmet Yüksek Lisansı" yeterliliğine sahip eğitimciler tarafından verilmesi gerekmektedir

(IFSW, 2020). Benzer şekilde, Lisans ve Yüksek Lisans Sosyal Hizmet Programları için Eğitim Politikası ve Akreditasyon Standartları (Educational Policy and Accreditation Standards for Baccalaureate and Master's Social Work Programs- EPAS), lisans program koordinatörünün sosyal hizmet lisans ve yüksek lisans derecesine, lisans düzeyindeki saha eğitimi (staj) koordinatörünün sosyal hizmet lisans ve yüksek lisans derecesine ya da sosyal hizmet yüksek lisans diploması ve en az iki yıllık sosyal hizmet uygulama deneyimine sahip olması gerektiğini vurgulamaktadır (Council on Social Work Education [CSWE], 2022).

Sosyal hizmet bölümlerinin büyük çoğunluğunun oldukça az sayıda akademisyene sahip olması, alan dışı akademisyen sayısının %50’den fazla olması, alan dışı akademisyenlerin büyük çoğunluğunun lisansüstü eğitiminin de sosyal hizmet bölümü ve alanı dışında olması ve en genel anlamda küresel standartların göz ardı edilmesi; Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminin kalitesi ve özgünlüğünün sorgulanmasına neden olmakta, sosyal hizmetin geleceği için de soru işareti olarak değerlendirilmektedir. Sosyal hizmetin uygulamalı bir meslek ve disiplin olduğu gerçeğinden hareketle sosyal hizmet akademisyenlerinin aynı zamanda profesyonel uygulayıcılar olması gerekmektedir. Bu aynı zamanda sahaya sosyal hizmet uzmanı yetiştirmenin de bir gereğidir. Mo ve Chan’ın (2020) çalışmasında sosyal hizmet eğitimcileri, öğrencileri mezuniyet sonrasında hazırlamak için uygulamaya dayalı eğitimin gerekliliğine vurgu yapmışlardır. Sosyal hizmet öğrencilerinin uygulama eğitiminin geliştirilmesine ilişkin görüşlerinin incelendiği bir çalışmada (Eltaiba, 2024) öğrencilerin değerlendirme ve müdahale gibi önemli becerilerle ilgili ihtiyaçlarını dile getirdikleri vurgulanmıştır. Bu gereklilik sosyal hizmet bölümlerindeki akademisyenlerin sosyal hizmet eğitime sahip olmalarını zorunlu kılmaktadır. Sosyal hizmet akademisyenleri ile Çin’de gerçekleştirilen bir çalışmada (Xu vd., 2021) sosyal hizmet eğitime sahip olmayan akademisyenlerin sosyal hizmet hakkındaki yetersiz bilgilerine ve alanda akademisyen olduktan sonra bilgi sahibi olduklarına vurgu yapılmıştır. Ülkemizde ise sosyal hizmet eğitime ilişkin bir çalışmada (İşler, 2023) araştırmanın katılımcıları olan sosyal hizmet akademisyenleri, uzmanları ve öğrencileri; açılan bölümler ve artan kontenjana rağmen sosyal hizmet akademisyenlerinin sayıca az olduğunu ve yetersiz personelle nitelikli bir eğitimin yürütülemeyeceğini vurgulamışlardır. Aynı çalışmada katılımcılar, ağırlıklı olarak sosyal hizmet akademisyenlerinin alandan olması gerektiğini, her ne kadar kendini geliştiren akademisyenlerin alanda yer alabileceğini düşünseler de alan dışı akademisyenlerin aynı motivasyonu sağlamadığını ifade etmişlerdir. Benzer sonuçlar Aktan’ın (2024) çalışmasında da yer almış, sosyal hizmet akademisyenleri arasında daha

önce sosyal hizmet eğitimi almamış kişilerin bulunması Türkiye’de sosyal hizmet eğitimini yetersiz kılan bir etken olarak bazı katılımcılar tarafından dile getirilmiştir.

Ülkemizdeki üniversitelerde de rastlandığı üzere sosyal hizmet eğitimi kapsamında sahada görevli sosyal hizmet uzmanları bölümlerde sosyal hizmet eğitimcileri olarak akademiye katkı sağlamaktadır. Öyle ki sosyal hizmet uzmanlarının öğrencilerin akademik eğitimlerine dahil edilmesinin talep edildiğini bildiren çalışmalara (Kraus ve Moran, 2024) rastlanmaktadır. Duoetnografik bir çalışmada (Edwards ve Parkinson, 2024), uygulamadan akademiye geçen iki sosyal hizmet uzmanı “sosyal hizmet uygulayıcılarının akademik ortama geçiş yaparken karşılaştıkları zorlukları vurgulamışlardır. Uygun öğretim nitelikleri gibi akademik eğitim eksikliği, akademik yazma ve araştırma deneyimi eksikliği, rolde önemli bir değişiklik yapmanın getirdiği zorluklar ve akademi ve araştırma dilini konuşmadıkları bir ortamda yabancılaşma hissetme katılımcıların vurguladıkları noktalardır. Bu çalışmadan anlaşıldığı gibi sosyal hizmet lisans eğitimi ve saha deneyimi olan uzmanlar akademiye geçişte akademik dil anlamında zorluk yaşarken farklı bir lisans ve lisansüstü eğitim profiline sahip akademisyenlerin de akademik dil anlamında olmasa da mesleki terminoloji ve kavramları anlama ve aktarmada zorluk yaşaması kaçınılmaz bir risktir. Benzer şekilde Alptekin (2024) tarafından özellikle birçok yeni açılan bölümde istihdam edilen öğretim elemanlarının, sosyal hizmet eğitimini hakkıyla verebilme konusunda yetkin olmadığı konusu tartışılmış ve bu durumun devamı halinde sosyal hizmet eğitimine olumsuz etkilerde bulunacağı ifade edilmiştir. EPAS’ta vurgulandığı üzere; öğrenim süreci, lisans programı mezunlarının mesleki karakterini ve yetkinliğini şekillendirmede belirleyicidir. Bu süreçte akademik müfredat kadar öğretim üyelerinin nitelikleri ve mesleki donanımları da önemlidir (CSWE, 2022).

Son olarak akademisyenlerin lisans eğitimine yönelik bu sonuçlar, alana sosyal hizmet lisans bölümü mezunu akademisyenlerin yetiştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Erbay ve Sevin’in (2013) sosyal hizmet bölümü lisans öğrencileriyle gerçekleştirdikleri çalışmada, mezun olduktan sonra çalışmak istenen kuruma ilişkin olarak öğrencilerin üçüncü sırada “üniversite (akademisyenlik)” cevabını vermişlerdir. Aktan’ın (2024) çalışmasında ise araştırmanın akademisyen katılımcılarından biri, sosyal hizmet alanında yüksek lisans ve doktora eğitimi alan kişilerin sayısının ciddi oranda arttığına vurgu yapmıştır. Bu sonuçlar alana sosyal hizmet lisans bölümü mezunu akademisyenlerin yetiştirilmesi noktasında dikkate değer görünmektedir.

Diğer taraftan özellikle sosyal hizmet mesleğinin kesişim noktaları olan psikoloji, rehberlik ve psikolojik danışmanlık gibi bölümlerden gelen akademisyenlerin katkıları, sosyal hizmet eğitiminin geniş perspektifini ve disiplinlerarası yapısını zenginleştirebileceği göz ardı edilmemelidir. Nitekim İşler’in (2023) çalışmasında araştırmancılardan olan sosyal hizmet akademisyenleri, ağırlıklı olarak alandan olan akademisyenlerin ders vermesi gerektiği yönünde fikir belirtse de akademisyenlerin niteliğini eleştirmenin uygun olmadığını, kendini geliştiren diğer disiplinlerin akademisyenlerinden belirli bir oranda yararlanılabileceğini ve bu çeşitliliğin de değerli olduğunu savunmuşlardır. Hindistan’da sosyal hizmet akademisyenleri ile gerçekleştirilen çalışmada (Baikadi, Cheng ve Channaveer, 2020), disiplinler arası birçok sosyal bilim alanında eğitim almış akademisyenlerin sosyal hizmet eğitimi kapsamında görevli oldukları, akademisyenlerin ilgi alanlarının birbiriyle bağlantılı birçok sosyal bilim alanını kapsadığı ve bu durumun müfredata yansınmasıyla birlikte çeşitli dersler verilebileceği belirtilmiştir. Sosyal Hizmet Eğitimi ve Öğretimi için Küresel Standartları’nda da disiplinler arası yaklaşımdan beslenmeye vurgu yapılmıştır (IFSW, 2020). Bu çeşitliliğin sağlanmasında dengenin göz ardı edilmemesi gerektiği unutulmamalıdır.

Araştırma kapsamında sosyal hizmet bölümlerindeki akademisyenlerin yüksek lisans ve doktora eğitimleri incelenmiş ve anabilim dalları kapsamında çok geniş bir yelpazeye dağıldığı görülmüştür. Akademisyenlerin lisansüstü eğitimlerinde en büyük orana (%47,1) sahip anabilim dalı “Sosyal Hizmet – Sosyal Hizmet Politikaları ve Uygulamaları”dır. Öte yandan bu oran düşük olarak değerlendirilmektedir. Sosyal hizmetin ardından hem yüksek lisans hem de doktora sırasıyla “Sosyoloji ve İlgili Alanlar” ve “Psikoloji-PDR” gelmektedir. Akademisyenlerin lisansüstü eğitimlerinin anabilim dağılımına bakıldığında yüksek lisans ve doktora programlarının benzer özellikler taşıdığı söylenebilir.

Akademisyenlerin yüksek lisans tez çalışmalarında çocuk-genç ve kadın alanlarında yoğunlaştıkları, bağımlılık ve mülteci/göç gibi konuların payının ise daha düşük olduğu saptanmıştır. Bu analiz, gelecekteki araştırma çabalarının hangi alanlara odaklanması gerektiğini belirlemede rehberlik edebilir. Doktora tez çalışmaları değerlendirildiğinde ise kadın ve çocuk – gençlik konularının yüksek lisans tez çalışmaları ile benzer şekilde ağırlıklı olduğu, bu konuları engellilik, ruh sağlığı ve tıbbi sosyal hizmet konularının takip ettiği görülmektedir. Zengin ve Çalış (2017) tarafından sosyal hizmet anabilim dallarında yazılan tezler üzerine gerçekleştirilen çalışmada da tez konularının aile, tıbbi ve psikiyatrik sosyal hizmet, çocuk, adli sosyal hizmet, toplumsal cinsiyet ve kadın, engellilik, yaşlılık, gençlik, göç, okul sosyal hizmeti gibi oldukça

geniş bir yelpazede yer aldığı ortaya konmuştur. Sosyal hizmetin toplumun dezavantajlı kesimine yönelik koruyucu, önleyici, destekleyici, rehabilite edici hizmetlerin geliştirilmesinde ve sunulmasında önemli bir yere sahip olduğu göz önünde bulundurulduğunda üzerine araştırma yapılan konuların sosyal hizmet alanına katkı sağlayacağı şüphesizdir.

Sınırlılıklar

Araştırma kapsamında akademisyenlerin yaş, yabancı dil ve idari görev bilgileri incelenmek istenmiştir. Ancak Yükseköğretim Kurulu-YÖK Akademik Arama Sistemi ve ilgili bölümlerin web akademik veri sistemleri üzerinden bu kategorilere ilişkin yeterli veri elde edilememiştir. Bu durum çalışmanın sınırlılığını oluşturmuştur.

5. Sonuç

Türkiye'nin bugün her bölgesinde birçok üniversitede sosyal hizmet eğitimi verilmektedir. Sosyal hizmet bölümlerinin akademisyenleri sosyal hizmet eğitiminin ve mesleğinin en önemli aktörleridir. Sosyal hizmet bölümü akademisyenlerinin profilleri; disiplinin akademi ve saha içindeki kimliğini ve statüsünü belirleyen önemli yönleri işaret eden çok değerli bir kanıt türü oluşturmaktadır. Sosyal hizmet bilgisinin ulusal bağlamda nasıl algılandığının da kanıtıdır. Bu araştırmanın en çarpıcı sonucu Türkiye'de lisans düzeyinde sosyal hizmet eğitimi veren bölümlerdeki akademisyen profilinin geniş ölçekte çeşitlilik göstermesi ve sosyal hizmet lisans mezunu akademisyenlerinin sayısının %44,7 olarak genel oranın çok altında kalmasıdır. Bu sonuç alandaki mevcut tartışmalarla da tutarlıdır.

Sonuç olarak Türkiye'de sosyal hizmet eğitimi ve mesleğinin geleceği için alan uzmanı akademisyen eksikliği ve disiplinler arası yaklaşımlar arasındaki dengenin dikkatle değerlendirilmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır. Sosyal hizmet eğitimi alanında uzmanlaşmış akademisyenlerin oranının artırılması, eğitimin kalitesini ve disiplini güçlendirirken sosyal bilimlerin diğer alanlarından gelen akademisyenlerin katkılarının neler olabileceği de sosyal hizmet perspektifinden değerlendirilmelidir. Bu dengeyi sağlamak, sosyal hizmet eğitiminin hem derinlik hem de genişlik kazanmasını sağlayabilir. Bu bağlamda, Türkiye'deki sosyal hizmet bölümlerinde görev yapan akademisyenlerin profillerinin detaylı bir şekilde incelenmesi, alanda yaşanan sorunların daha iyi anlaşılması ve çözüm yollarının belirlenmesi açısından önemli bir adımdır. Bu çalışma, sosyal hizmet alanında daha nitelikli eğitim ve uygulamaların geliştirilmesine katkı sağlayabileceği gibi

makro düzeyde politikacılar ve meslek örgütü için de mesleğin ve sosyal hizmet kurumlarının geleceğine yönelik bakış açılarını değerlendirmelerine olanak sağlayabilir.

Bu çerçevede şu öneriler getirilmiştir:

- Araştırma sonuçlarından hareketle sosyal hizmet kökenli akademisyenlerin sayısının bölümlerde artırılması öncelikli hedeflerden olmalıdır. Bu bağlamda sosyal hizmet bölümleri açılırken eğitimin niteliği ve mezun olan öğrencilerin sosyal hizmet bakış açısı ile mezun olabilmesi, bir standart ve uygulama birliği sağlanabilmesi için alan dışı akademisyenlerin %25’i geçmemesi şartının getirilmesi önerilmektedir. Nitekim “Sosyal Hizmet Eğitiminin Niteliğini Geliştirme Çalışmaları”nın (Alptekin, 2024) sosyal hizmet bölümlerinde görev alacak farklı disiplinlerden öğretim elemanlarının oranının %30’u geçmemesi önerisi bu öneriyi desteklemektedir. Halihazırda açık olan bölümler için Karakuş’un (2024) da önerdiği gibi en kısa sürede bu şartı sağlama zorunluluğu getirilebilir.
- Sosyal hizmet bölümlerinde halihazırda görev yapan alan dışı akademisyenlerden hem yüksek lisans hem de doktora eğitimi sosyal hizmet alanı dışından olanlara sosyal hizmet alanında doktora yapma şartı getirilmelidir. Bu şarta ilk 3 yıl içinde doktoraya başlama sınırlaması da eklenebilir.
- Akademisyenlerin verdiği derslerin dağılımı yapılırken aldıkları lisans ve lisansüstü eğitimlerine bağlı konularda ders vermeleri ilgili bölüm başkanlıkları tarafından sağlanabilir. Bölümlerdeki akademisyen sayısının az olduğu ve iş yükü yoğunluğu açısından zor olsa da mümkün ölçüde bu durum göz ardı edilmemelidir.
- Üniversiteler arasındaki akademisyenlerin sayısına ilişkin eşitsizlikleri gidermek amacıyla destek programları oluşturulmalı ve yeni açılan sosyal hizmet bölümlerine sosyal hizmet mesleğinin yetkinliği ve becerisine sahip sosyal hizmet lisans mezunu akademisyenlerin atanması sağlanmalıdır.
- Sosyal hizmet alanında nitelikli akademisyen yetiştirilmesi için sosyal hizmet lisans ve lisansüstü programlarının desteklenmesi önemlidir. Bu noktada başvuru kriterlerinde özellikle sosyal hizmet lisans örgün öğretim mezunu olma şartı getirilmelidir. Bu süreçte, akademisyen adaylarının sosyal hizmet eğitimi almalarını teşvik eden burs ve kariyer planlama programları hayata geçirilmelidir.
- Sosyal hizmet bölümlerine farklı disiplinlerden katkı sağlayacak bölümlerin hangileri olduğuna yönelik “Sosyal Hizmet Bölümü Akademisyen Profili Çalıştayı” düzenlenebilir. Bu çalıştay Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği (SHUDER) veya sosyal hizmet bölümü bulunan bir üniversite öncülüğünde, sosyal

hizmet akademisyenleri ve alanda çalışan sosyal hizmet uzmanlarının katılımı ile gerçekleştirilebilir. Çalıştayan çıktıları kamuoyu, YÖK ve Türkiye'deki üniversitelerin rektörlükleri ile paylaşılabilir.

- Araştırma bulguları ve diğer çalışmalar da göz önünde bulundurulduğunda sosyal hizmet mesleği ve eğitiminin geleceğine yönelik kaygılar tartışmasız ortadadır. Bu bağlamda akademisyen istihdamında kriterlerin ve koşulların belirlenmesi ve uygulaması noktasında sosyal hizmet bölümlerinin başkanları, akademisyenleri ve SHUDER'in savunuculuk faaliyetlerini yerine getirmesi daha da önemli hale gelmektedir.

Finansal destek: Çalışmamızı destekleyen kurum bulunmamaktadır.

Kaynaklar

- Aktan, M. C. (2024). Social work education in Türkiye: opinions of students, academics, and social workers. *Athens Journal of Education*, 11, 1-17.
- Alptekin, K. (2024). *Sosyal Hizmet Eğitiminin Niteliğini Geliştirme Çalışmaları*. Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yayınları.
- Alptekin, K., Topuz, S. ve Zengin, O. (2017). Türkiye'de Sosyal Hizmet Eğitiminde Neler Oluyor? *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(2), 50-69.
- Alptekin, K. ve Türkeri, S.S. (2023). Ulusal Sosyal Hizmet Eğitimi Standartları ve Yeterliliklerini Belirleme Üzerine Yapılan Çalışmalara Genel Bir Bakış. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 18-29.
- Baikady, R., Cheng, S. L., ve Channaveer, R. M. (2020). Eight decades of existence and search for an identity: educators perspectives on social work education in contemporary India. *Social Work Education*, 40(8), 994–1009.
- Berg, B. L., ve Lune, H. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (Çev. H. Aydın). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Council on Social Work Education (CSWE). (2022). Educational Policy and Accreditation Standards for Baccalaureate and Master's Social Work Programs- EPAS. [https://www.cswe.org/getmedia/bb5d8afe-7680-42dc-a332-a6e6103f4998/2022-Educational-Policy-and-Accreditation-Standards-\(EPAS\).pdf](https://www.cswe.org/getmedia/bb5d8afe-7680-42dc-a332-a6e6103f4998/2022-Educational-Policy-and-Accreditation-Standards-(EPAS).pdf) (Erişim tarihi: 26.11.2024)

- Edwards, D., ve Parkinson, K. (2024). Reflections of social work academics on moving from social work practice to the academic environment. *Practice*, 1–15.
- Eltaiba, N. (2024). Students’ view on enhancing field education. *Social Work Education*, 1–15.
- Erbay, E., ve Sevin, Ç. (2013). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet 4. Sınıf Öğrencilerinin Eğitim Süreçlerine ve Gelecekteki Meslek Yaşamlarına İlişkin Görüşleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(1), 25-40.
- Fraenkel, J.R. & Wallen, N.E. (2006). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-Hill International Edition.
- International Federation of Social Workers (IFSW). (2020). Global Standards for Social Work Education and Training. <https://www.ifsw.org/global-standards-for-social-work-education-and-training/#1educators> (Erişim tarihi: 26.10.2024)
- İşler, G. (2023). *Sosyal hizmet öznelerinin perspektifinden sosyal hizmet eğitiminin sorunları ve çözüm önerileri*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Karakuş, B. (2024). Cumhuriyetin 100. Yılında “Türkiye’de Sosyal Hizmet Uzmanı/Sosyal Çalışmacıların Durumu: İstihdam, Eğitim ve Mesleki Örgütlenme”, *Cumhuriyet’in 100. Yılında Sosyal Hizmetler ve Sosyal Çalışma*, içinde (454-552), SABEV Yayınevi, Ankara.
- Kraus, E., ve Moran, G. S. (2023). What do BSW graduates need to know about mental health?: educational insights derived from integrating service-users, students, and academic-educators’ perceptions. *Social Work Education*, 43(7), 1918–1938.
- Mo, Y. H., ve Chan, T. M. S. (2020). Professional identity of social work students in Mainland China: social work educator accounts. *China Journal of Social Work*, 14(3), 230–246.
- Thompson, N. (2020). *Understanding social work: Preparing for practice*. Bloomsbury Publishing.
- Xu, W., Yuan, X., Cheung, M., ve Huang, Y. J. (2021). An Imbalanced professional identity: the experience of being social work educators in Mainland China. *China Journal of Social Work*, 14(3), 213–229. <https://doi.org/10.1080/17525098.2021.1905170>
- Yılmaz, B., Koçak, S., ve İçağasıoğlu Çoban, A. (2022). Sosyal Hizmet Eğitimi Veren Bölümlerin Müfredatlarında Yer Alan Uygulama Derslerinin Analizi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 66-82.

Yükseköğretim Kurulu (2024). YÖK Lisans Atlası. <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-anasayfa.php> adresinden erişildi. (Erişim tarihi: 18.05.2024)

Zengin, O., ve alıŐ, N. (2017). Türkiye'de sosyal hizmet araŐtırması: Son 10 yılda sosyal hizmet anabilim dallarında yazılan tezler üzerine bir inceleme. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 1260-1273.